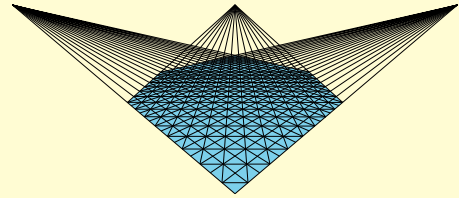

Nummer 50, juni 2011

Banketbakersrecept voor nieuwsbrief nr 50!
Internationale nominatie voor archief over slavenhandel

Akten van Lief & Leed – 200 jaar Burgerlijke Stand

Van mei tot en met december geeft het Zeeuws Archief speciale aandacht aan de belangrijkste bron voor onderzoek naar voorouders: de akten van de burgerlijke stand. Onder de titel Akten van Lief & Leed – 200 jaar Burgerlijke Stand kunt u de dubbelexpositie in Veere en Middelburg bezoeken, cursussen volgen, deelnemen aan een symposium of een bezoek brengen aan de Zeeuwse Archievendag. Kijk voor het volledige programma op www.zeeuwsarchief.nl of in de programmafolder.

Dubbeltentoonstelling Akten van Lief & Leed

Het Stadhuismuseum De Vierschaar te Veere en het Zeeuws Archief te Middelburg brengen een dubbeltentoonstelling over de akten van de burgerlijke stand. In Veere staat alles in het teken van 'verliefd, verloofd en getrouwd', in Middelburg worden tien schijnbaar doorsnee Zeeuwen in bijzondere verhalen tot leven gewekt.

Blinde steenkolenhandelaarster

Eén van de tien Zeeuwen is een ondernemende dame; Antje Ball (1833-1911). Deze Walcherse hield van dichten, maar werd al op jonge leeftijd blind. Ondanks haar handicap bleef ze schrijven en haar gedichten voor kinderen – vergelijkbaar met het veel bekender gebleven werk van Hiëronymus van Alphen – gaven haar alom grote faam. Op latere leeftijd maakte ze

carrière als steenkolenhandelaarster. Kortom, een fascinerende persoonlijkheid, die in de expositie in het Zeeuws Archief te Middelburg tot leven komt dankzij de akten van de burgerlijke stand en andere persoonlijke documenten uit het archief.

Uitsnede huwelijksfoto van 'Pau' en 'Pie' Polderman-Koppejan, Biggekerke 1927.

Pau en Pie in de T-ford

Paulus ('Pau') Polderman en Pieterella ('Pie') Koppejan trouwden in 1927 in Biggekerke. Na de huwelijksplechtigheden in het gemeentehuis en de kerk lieten ze hun trouwfoto nemen op het erf van Pau's vader, boerderij 'Het Hof' in Krommenhoeke. Als trouwauto gebruikten ze de T-ford van de burgemeester, de enige auto in Biggekerke. Pau en Pie stamden beiden uit oer-Zeeuwse families, maar bleven niet in Zeeland. Na de Tweede Wereldoorlog gingen ze samen het avontuur tegemoet, ze 'emigreerden' naar de Noordoostpolder. Het huwelijk van Pau en Pie is slechts één van de liefdesverhalen die aan bod komen in de dubbelexpositie Akten van Lief & Leed – 200 jaar Burgerlijke Stand.

De dubbelexpositie is te zien in:

Stadhuismuseum
De Vierschaar te Veere
t/m 31 oktober 2011
za t/m do 13-17 uur

Zeeuws Archief
te Middelburg
t/m 13 januari 2012
ma t/m vr, & 1e za v/d
maand, 9-17 uur
toegang gratis

€ 1,50 p.p., tot 12 jaar gratis

Antje Ball op 13-jarige leeftijd. Portret gemaakt door A.C. Buck in potlood en pen in zwart, bruin, rood en blauw, bruin gewassen, 9,6x6,5 cm. Foto van Antje Ball op latere leeftijd. Archief Familie Ball, toegang 1759, inv.nrs 30 en 23.

Burgerlijke stand in Zeeland

De Nederlandse burgerlijke stand is een resultaat van de Franse Revolutie. Overal waar de Franse keizer Napoleon Bonaparte aan de macht kwam, werd de burgerlijke stand ingevoerd.

De invoering begon in het zuiden van het land, in Zeeland in Zeeuws-Vlaanderen in 1796 en in Vlissingen in 1808. Vanaf die tijd dient van elke geboorte, huwelijk, echtscheiding en overlijden een akte te worden opgemaakt door een ambtenaar van de gemeente. Zeeland telde in het begin van de negentiende eeuw nog 144 gemeenten.

1,5 miljoen akten

Gedurende 15 jaar hebben zo'n 50 vrijwilligers Zeeuwse akten van geboorte, huwelijk en overlijden ingevoerd in de computer. Sinds mei 2011 zijn gegevens uit ruim 1,5 miljoen openbare akten beschikbaar via www.zeeuwengezocht.nl, de genealogische website van het Zeeuws Archief. Te raadplegen zijn:

Aantal	Akten	Periode
678.000	Geboorte	1796/1811-1910
188.000	Huwelijk	1796/1811-1935
656.000	Overlijden	1796/1811-1960

Banketbakkersrecept voor nieuwsbrief nr 50!

Zeeuws Archief Nieuwsbrief nr 50 is een feit! In 1999 verscheen nr 1 met het nieuws over de aanstaande fusie tussen het Rijksarchief in Zeeland en de Gemeentearchieven van Middelburg en Veere tot het Zeeuws Archief. (Het Zeeuws Archief opende in 2000 zijn deuren aan het Hofplein in Middelburg.) Sindsdien houden wij u op de hoogte van nieuws over de bronnen van de Zeeuwse geschiedenis in het Zeeuws Archief. Voor dit vijftigste nummer trakteert de redactie u op een origineel, historisch recept voor koekjes.

Openbaarheid akten

De openbaarheid van de akten van de burgerlijke stand is beperkt. Registers met akten van recente datum kunnen in verband met privacybescherming van levende personen niet worden ingezien. De openbaarheidstermijnen voor akten van geboorte, huwelijk en overlijden zijn respectievelijk 100, 75 en 50 jaar.

Banketbakkersbedrijf Van der Mijle was gevestigd op de hoek van de Dam en de Korte Delft te Middelburg. Verzameling Beeld en Geluid, toegang aanwinsten 2004.126.

Koek etende dames uit Twente tijdens een fietstochtje langs de kant van de weg op Walcheren, augustus 1936. Verzameling Beeld en Geluid, toegang 300, inv.nr 0414-24.

Als u één van de 5200 abonnees binnen of buiten Zeeland bent, dan weet u dat u de Zeeuws Archief Nieuwsbrief vier keer per jaar gratis ontvangt, gezamenlijk met het gratis magazine 'Zeeuws Erfgoed' van Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ).

Naast deze nieuwsbrief kunt u voor nieuws over het Zeeuwse verleden terecht op onze website www.zeeuwsarchief.nl. Hier vindt u nieuws, 'Zeeuwse verhalen', informatie over cursussen van het Zeeuws Archief en kunt u zoeken in onze beeldbank, archiefinventarissen, en personendatabase Zeeuwen Gezocht. Ook kunt u er alle verschenen nieuwsbrieven downloaden in pdf-file.

Zwart aantekenboekje

De vijftigste nieuwsbrief is een mijlpaal die de kletskoppen van de redactie graag vierten met een recept voor het gelijknamige knapperige koekje. De receptuur is afkomstig uit het archief van de Middelburgse banketbakkerij Van der Mijle. Arie van der Mijle opende eind jaren '90 van de negentiende eeuw zijn zaak aan de Dam te Middelburg. Zijn zoon Everardus Jacobus van der Mijle groeide uit tot een prijswinnende banketbakker en kok die menig internationale bekroning in de wacht sleepte. Onder andere voor zijn koekjes won hij in de jaren '30 verschillende medailles.

Uit diens persoonlijke, zwarte aantekenboekje, begonnen op 24 september 1917, komt het volgende recept voor kletskoppen: 5 ons suiker, 2,5 ons bloem, 2 ons amandelen, 1,5 ons boter, kaneel [ca 2 theelepels], 1 kroesje water.

Meer schreef Van der Mijle niet op, de ontbrekende informatie zat in zijn hoofd. Uit hedendaagse culinaire bronnen komen de volgende aanwijzingen: Verwarm de oven voor op 200 °C. Meng de suiker, bloem en boter door elkaar en kneed dit tot een samenhangend deeg en voeg het water toe. Hak de amandelen grof en schep ze door het deeg. Bekleed de bakplaat met bakpapier. Vorm van het deeg balletjes ter grootte van een walnoot. Leg ze met voldoende afstand, ca 10 cm., op de bakplaat. Bak de koekjes in 5 à 7 minuten. Haal ze dan van de bakplaat en laat ze op een rooster afkoelen.

Let op: bakker Van der Mijle bakte professionele hoeveelheden. Gebruikt u 125 gram suiker (in moderne recepten donkerbruine basterdsuiker), 60 gram bloem, 50 gram amandelen, 40 gram boter (in moderne recepten 60 gram vloeibare boter of margarine), een halve theelepel kaneel en eventueel een scheutje water, dan heeft u genoeg voor 50 kletskoppen!

Hotels en feestzalen

De recepten in het aantekenboekje variëren van *Gevulde heeren* en *Congolaises* (koekjes), *profetenbrood*, *Amsterdamsche St. Nicolaas* (speculaas), *slaapmutsjes* (soesjes), *Mac Mahon* en *Friedolin* (taarten) tot *punch Imperiale*, *citroen ijs* en *sorbet à l'ananas*. Van der Mijle verzorgde namelijk ook catering voor 'de beste en grootste hotels en feestzalen in Middelburg', zoals hij zelf schreef. Baktijden en -temperatuur ontbreken in het boekje, ook na de introductie van de elektrische oven (Van der Mijle

had de primeur in Middelburg) noteerde hij die niet.

Wie zelf de recepten van banketbakker Van der Mijle wil doornemen, kan terecht in de studiezaal van het Zeeuws Archief. De inventaris is nog in bewerking, stuur daarom vooraf een mail naar archivaris Toon Franken, t.franken@zeeuwsarchief.nl.

Wilt u kletsen met de redactie, bijvoorbeeld over de inhoud van de nieuwsbrief of uw ervaringen met het kletskoppenrecept van Van der Mijle, stuur dan uw reactie eventueel met een foto van uw culinaire hoogstandje naar info@zeeuwsarchief.nl, of lees en reageer op onze bijdrage over kletskoppen op zeeuwsarchief.blogspot.com.

Internationale nominatie voor archief over slavenhandel

De UNESCO, de organisatie van de Verenigde Naties voor cultuur, heeft in 2010 het archief van de Middelburgse Commerciale Compagnie (MCC) genomineerd voor plaatsing op de werelderfgoedlijst Memory of the World. "Het MCC-archief is voorgedragen vanwege de bijzondere administratie van de handel in slaven", vertelt dr Hannie Kool-Blokland, directeur van het Zeeuws Archief. "Nergens anders is er zo'n gedetailleerd en nauwkeurig verslag van de handel in slaven te vinden als in dit Middelburgse archief."

Directeur Hannie Kool-Blokland toont plakaten van aanbesteding van de MCC in de studiezaal van het Zeeuws Archief te Middelburg. ▶

Het Memory of the World of 'Geheugen van de wereld'-register bevat documentaire werken met een bijzondere waarde. "Met deze werelderfgoedlijst willen de Verenigde Naties de wereld ervan bewust maken dat het documentaire erfgoed aan iedereen toebehoort, dat het volledig moet worden geconserveerd en dat het voor iedereen permanent toegankelijk moet zijn", vertelt Kool-Blokland. "We krijgen dit jaar te horen of het MCC-archief een plaats op de internationale werelderfgoedlijst krijgt."

Schip voor schip en reis voor reis

De gedetailleerde administratie over de slavenhandel maakt het MCC-archief wereldwijd tot een uiterst zeldzame bron. De MCC werd in 1720 opgericht en bleef tot 1889 bestaan. De compagnie richtte zich op handel tussen havens aan de Oostzee, Frankrijk, het Iberisch schiereiland, de Middellandse Zee, West-Indië en Afrika.

De eerste slavenreis werd uitgereed in 1732. In Zeeland werden allerhande koopwaren aan boord genomen, vooral textiel en geweren, die de kooplieden van de MCC in Afrika ruilden tegen slaven. Zodra een schip was volgeladen met slaven werd de oversteek over de Atlantische oceaan gemaakt naar West-Indië. In Suriname en op Curaçao werden de slaven verkocht aan handelaren en de eigenaren van plantages. Met de opbrengst kochten de kooplieden van de MCC de producten van de plantages in: suiker, tabak en cacao, waarmee het schip terugvoer naar Zeeland. Van deze 'driehoeks'- of slavenreizen werd schip voor schip en reis voor reis een afzonderlijke administratie bijgehouden: een boekhouding, scheepsjournalen en correspondentie. In totaal werden 113 slavenreizen gemaakt en in 1807 werd de laatste slavenreis ondernomen.

Herdenking in Middelburg in 2014

"Samen met andere Zeeuwse instellingen en overheden gaan we in 2014 aandacht besteden aan het onderwerp slavenhandel", vertelt Kool-Blokland. "Bijzonder is dat de landelijke herdenking van de afschaffing van de slavenhandel in Nederland, tweehonderd jaar geleden, in 2014 in Middelburg plaats heeft. Het Zeeuws Archief steunt onder andere de publicatie van een boek over de Middelburgse Commercie Compagnie. Dat boek zal in 2014 verschijnen en wordt geschreven door de Middelburgse maritiem historicus dr R. Paesie."

Raadplegen MCC-archief

De archiefinventaris van het MCC-archief kan online worden ingezien via www.zeeuwsarchief.nl en www.archieven.nl. Een beperkt aantal archiefstukken is ook online beschikbaar, alle andere stukken kunnen worden geraadpleegd in de studiezaal. Het Zeeuws Archief is op zoek naar ondersteuning voor het volledig online toegankelijk maken van alle stukken. Het complete archief telt circa 100 meter.

Pagina uit het journaal van de reis van het schip Geertruyda en Christina naar Guinee en Suriname (1783-1785). Donderdag 26 augustus 1784 overleed matroos Willem van Heumen uit Rotterdam. In de kantlijn is zijn overlijden in een tekeningetje te zien. Naast zijn hoofd lijken twee vleugeltjes te zijn getekend, onder twee beenderen en zijn naam. Twee dagen later overleed een slaaf. Ook zijn heengaan is aangegeven in de kantlijn. Het getekende hoofdje heeft nu kroeshaar, de vleugeltjes en zijn naam ontbreken; zaterdag 28 augustus 1784 overleed een 'manslaaf', nummer 3. Archief MCC, toegang 20, inv.nr 429.

Adres en openingstijden

Zeeuws Archief, Hofplein 16, Postbus 70, 4330 AB Middelburg, tel. (0118) 678800, fax (0118) 628094, info@zeeuwsarchief.nl, www.zeeuwsarchief.nl

De studiezaal is open van dinsdag t/m vrijdag, 10.00-17.00 uur, de expositie van maandag t/m vrijdag, 9.00-17.00 uur. Beide zijn de eerste zaterdag v/d maand open van 9.00-17.00 uur.

Abonnement Nieuwsbrief

Wilt u deze gratis Nieuwsbrief voortaan als abonnee ontvangen, mail uw adresgegevens dan naar info@zeeuwsarchief.nl onder vermelding van abonnement Nieuwsbrief. U kunt zich via dit mailadres ook afmelden. Hebt u geen e-mail, stuur dan een kaartje naar het Zeeuws Archief.